

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

ปีที่ 14 ฉบับที่ 152 ประจำเดือนเมษายน 2558

Research and Development Newsletter

ครบรอบ 60 ปี การประชุมบันดุง (Bandung Conference)

นายโจว เอินไหล นายกรัฐมนตรีจีนในขณะนั้น (ขวา) ได้พบและสนทนากับกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยในขณะนั้น (ซ้าย) ระหว่างเข้าร่วมการประชุมกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกา เมื่อเดือนเมษายน 2498 ที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย

- ◀ การศึกษาสภาพครัวเรือนเกษตรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
- ◀ กลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 14 ฉบับที่ 152

ประจำเดือน เมษายน 2558

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0 2244 2067-8
โทรสาร 0 2244 2062

ที่ปรึกษา

นายอภิชาติ คำทอง
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางอรวรรณ พันธุ์เปื้อง
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นายฐาภรณ์ จุลินทร

กองบรรณาธิการ

นางสิวพร	สุขเอียด
นางสาวนาเรีลักษณ์	ศิริวรรณ
นายจันทรม	สีหาบุญลี
นายสิริสุร	กระแสรุสนทร
นางสาวปิยะวรรณ	ปานโต
นางสาววิมลรักษ์	ศานติธรรม
นางสาวปรียวรรณ	สุวรรณสุนย์
นางสาวอัญชลิ	จวงจันทร์

ผู้จัดพิมพ์

นางสาวธัญธิดา หาเรือนศรี
นางณัฐชานันท์ หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์กัญญา มากห้องไทร
นางสาวนวลละออง พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้เป็นฉบับที่ 152 ปีที่ 14 ประจำเดือนเมษายน 2558 ซึ่งเดือนนี้มีวันสำคัญวันหนึ่งของชาติ เนื่องจากสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงเจริญพระชนมายุ 5 รอบ ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2558 รัฐบาลจึงกำหนดให้มีพระราชพิธีฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 โดยมีการเชิญชวนให้มีการประดับธงตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติฯ พร้อมทั้งเชิญชวนให้มีการแต่งกายด้วยเสื้อสีม่วงประดับตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติฯ ด้วย นอกเหนือจากการจัดพระราชพิธีอันเป็นมงคลยิ่งแล้วเดือนนี้ยังเป็นวาระครบรอบ 60 ปีของการประชุมบันดุง (Bandung Conference) ซึ่งมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งคือ การประชุมกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกา (Afro-Asian Conference) ที่เป็นการประชุมของผู้นำประเทศต่าง ๆ จำนวน 29 ประเทศจากทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา เข้าร่วมการประชุมระหว่างวันที่ 18-24 เมษายน พ.ศ. 2498 ณ เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของ 2 ภูมิภาคภายใต้พื้นฐานของการสร้างสันติภาพและการเคารพความเท่าเทียมกันของแต่ละประเทศ สำหรับผู้นำประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุม อาทิ นายโจว เอินไหล นายกรัฐมนตรีจีนในขณะนั้น และพระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยากร กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น อนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าการประชุมดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของจุดเริ่มต้นการจัดตั้งกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Aligned Movement)

สำหรับคอลัมน์งานวิจัยและพัฒนาของเอกสารข่าวฯ ฉบับนี้ ได้นำเสนอรายงานวิจัยที่สะท้อนภาพปัญหาเรื้อรังของประเทศมาอย่างยาวนาน ได้แก่รายงานวิจัย เรื่อง **“การศึกษาสภาพครัวเรือนเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง”** ซึ่งมีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ เกษตรกรมีที่ดินถือครองน้อยและใช้ประโยชน์จากที่ดินไม่เต็มที่ เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ ประกอบกับที่ดินบางส่วนยังมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถทำการผลิตได้หลากหลายกิจกรรม ดังนั้นแนวทางที่ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ คือ ให้กรมพัฒนาที่ดินเข้ามาตรวจสอบสภาพดินทั้งในพื้นที่ซึ่งมีการเพาะปลูก และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า เพื่อจะได้มีการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชและพัฒนาพื้นที่ซึ่งจะสามารถดำเนินการเพาะปลูกในทุกพื้นที่ได้ รวมทั้งการให้คำแนะนำในการปรับปรุงสภาพดินให้เกษตรกรสามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้ ส่วนงานวิจัยและพัฒนาอีกเรื่องคือ **“กลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้”** ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าได้บ่งชี้สภาพปัญหาของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ประการหนึ่ง คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าระดับภาคและระดับประเทศ โดยสัดส่วนของประชาชนที่ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้มีสูงถึงร้อยละ 17.1 ทำให้คนในพื้นที่รู้สึกว่าเป็นผู้เสียโอกาสทางการศึกษาและสังคม และผู้วิจัยได้นำเสนอกลยุทธ์และรูปแบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาสำหรับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารข่าวฯ จะได้กลับมาแนะนำเสนอข้อมูลด้านการวิจัยและวิชาการในฉบับเดือนพฤษภาคม 2558 ทั้งนี้ จะได้มีการพัฒนาการนำเสนอเนื้อหาสาระในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิรูปและการยกร่างรัฐธรรมนูญให้เหมาะสมต่อสถานการณ์และประโยชน์ต่อผู้อ่านต่อไป

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

สำรวจ “Think Tank” ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ธำภูธร จุลินทร	1
---	---

บทความวิจัย

การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นารีลักษณ์ ศิริวรรณ	8
---	---

งานวิจัยและพัฒนา

การศึกษาสภาพครัวเรือนเกษตรรายจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดย สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์	13
---	----

กลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย ดนุวัศ สุวรรณวงศ์ เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม	18
---	----

บทความที่น่าสนใจ

เยาวชนกับการเมือง จันทมร สีหาบุญลี	25
---------------------------------------	----

รอบโลกวิจัย

“อองโคเทอร์เมีย – Oncothermia” (ใช้ความร้อนรักษามะเร็ง...ครั้งแรกในอาเซียน) ปิยะวรรณ ปานโต	28
---	----

รอบด้านงานสภา

สำรวจ “Think Tank” ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โดย...ฐาภกร จุลินทร

“Think Tank” มีความหมายทางวิชาการตามคำนิยามของเว็บไซต์ www.oxforddictionaries.com และเว็บไซต์ www.dictionary.reference.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ด้านพจนานุกรม ที่ให้ความหมายโดยสรุปของ “Think Tank” คือ หน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน อันมีหน้าที่ด้านวิชาการและการวิจัยสำหรับการให้คำปรึกษา การเสนอแนวคิด การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การพยากรณ์ การพัฒนาแผนในอนาคต โดยเฉพาะในประเด็นด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีหน่วยงานซึ่งปฏิบัติงานด้านวิชาการที่ครอบคลุมความหลากหลายทางสาขาวิชาการต่าง ๆ คือ สำนักวิชาการซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงานระดับสำนัก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงความหมายของ “Think Tank” ในแง่ของความเป็นอิสระหรือการผลิตงานวิชาการที่เป็นข้อเสนอแนะด้านนโยบายสาธารณะที่มีคุณภาพในระดับสูง ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่า สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีสถานภาพเป็น “Think Tank” ตามความหมายดังกล่าว แต่หากพิจารณาถึงความเป็น “คลังสมอง” หรือ “คลังปัญญา” เฉพาะในปริมาณของการบริหารงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ก็อาจกล่าวได้ว่า สำนักวิชาการ มีฐานะเสมือนเป็น “Think Tank” ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และโดยที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎร เพื่อตอบสนองการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภาในการตรากฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้ความเห็นชอบ ดังนั้น การทำหน้าที่ของสำนักวิชาการจึงเป็นการสนับสนุนความรู้หรือองค์ความรู้ให้แก่รัฐสภาสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ที่ตามีอ้างอิงข้างต้น เมื่อมีข้อเท็จจริงดังกล่าว บทความนี้จึงเป็นการสำรวจและอธิบายศักยภาพของสำนักวิชาการในแง่ของทรัพยากรมนุษย์เป็นประเด็นหลัก และได้กำหนดขอบเขตให้พิจารณาศึกษาเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการเท่านั้น ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการและประเภททั่วไป ไม่อยู่ในขอบเขตของการจัดทำบทความ โดยมีหัวข้อดังนี้

1. การจัดตั้งสำนักวิชาการ
2. ภารกิจของสำนักวิชาการ
3. ข้อมูลและบทวิเคราะห์สถานะด้านทรัพยากรมนุษย์ของสำนักวิชาการ
4. บทสรุป

1. การจัดตั้งสำนักวิชาการ

สำนักวิชาการเป็นหน่วยงานด้านวิชาการของหน่วยธุรการของรัฐสภา ได้มีการจัดตั้งครั้งแรกตามพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2476 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2476 โดยเป็นการจัดตั้งแผนกบรรณารักษ์ซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยในกองบรรณารักษ์และกรรมาธิการ ทั้งนี้ หน่วยงานด้านวิชาการดังกล่าวได้มีการปรับโครงสร้างพร้อมทั้งพัฒนาการมาโดยตลอดในแต่ละช่วงเวลา ตั้งแต่ก่อนปี 2535 ที่หน่วยธุรการของรัฐสภามีองค์กรเดียวคือ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมาที่มีการแบ่งแยกหน่วยธุรการของรัฐสภาเป็น 2 องค์กร คือ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ต่อมาในปี 2545 ได้มีการปรับโครงสร้างทั้งระบบของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศรัฐสภา เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2545 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 โดยเป็นการควบรวมสำนักหอสมุดรัฐสภาเข้ากับฝ่ายประสานงานการวิจัย ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมายเข้าด้วยกัน และจัดตั้งเป็นหน่วยงานใหม่ในชื่อของ “สำนักวิชาการ” ซึ่งมีหน่วยงานย่อยระดับกลุ่มงาน จำนวน 8 กลุ่มงาน ดังนี้

1. กลุ่มงานบริหารทั่วไป
2. กลุ่มงานห้องสมุด
3. กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ
4. กลุ่มงานบริการวิชาการ 1
5. กลุ่มงานบริการวิชาการ 2
6. กลุ่มงานบริการวิชาการ 3
7. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
8. กลุ่มงานพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ

2. ภารกิจของสำนักวิชาการ

สำนักวิชาการมีอำนาจหน้าที่ตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2545 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ดังนี้

1. ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ จัดให้มีการวิจัยและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ
2. ดำเนินการจัดทำข้อมูลและข้อเสนอแนะทางวิชาการตามความต้องการของสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน่วยงานภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและบุคคลในวงงานสภา
3. วิเคราะห์ เสนอความเห็นและให้บริการทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติของสมาชิกรัฐสภา คณะกรรมการธิการ หรือข้าราชการ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการตามหลักบรรณารักษศาสตร์
5. ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาและวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ

6. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำดัชนีและฐานข้อมูล โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพ

7. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและญัตติ

8. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารทางวิชาการและเอกสารเผยแพร่ด้านการเมืองการปกครอง

9. ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนา ตลอดจนดำเนินการให้มีการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ

10. ดำเนินการเกี่ยวกับการประสานงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศกับหอสมุดรัฐสภานานาชาติ

11. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์การเมืองการปกครองตามหลักวิชาการพิพิธภัณฑ์บริการนำชม จัดแสดงนิทรรศการ

12. ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานจดหมายเหตุของรัฐสภา

13. ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อจำแนกถึงภารกิจหน้าที่ที่สำคัญของสำนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น อาจแบ่งได้เพื่อสะดวกต่อความเข้าใจ ดังนี้

1. การให้บริการและการบริหารจัดการด้านห้องสมุด

2. การให้บริการและการบริหารจัดการด้านพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ

3. การเผยแพร่ความรู้ด้านการเมืองการปกครองและสาขาวิทยาการต่าง ๆ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. การจัดทำเอกสารวิชาการประกอบการพิจารณาของสมาชิกรัฐสภาทั้งด้านการตรากฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้ความเห็นชอบ

5. การสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศด้านวิชาการแก่สมาชิกรัฐสภา หน่วยงานและบุคคลในวงงานรัฐสภา

6. การดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา

3. ข้อมูลและบทวิเคราะห์สถานะด้านทรัพยากรมนุษย์ของสำนักวิชาการ

สำนักวิชาการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการ กฎหมาย และทรัพยากรสารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จึงมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์ด้านกฎหมายและวิชาการ ทั้งนี้ มีผู้ดำรงตำแหน่งประเภทตำแหน่งวิชาการใน 5 กลุ่มตำแหน่งของสำนักวิชาการประกอบด้วย

1) วิทยากรซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาด้านสังคมศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์

2) นิติกรซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาด้านนิติศาสตร์

3) บรรณารักษ์ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาด้านบรรณารักษศาสตร์

4) นักวิชาการโสตทัศนศึกษาซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาด้านโสตทัศนศึกษาหรือนิเทศศาสตร์

5) นักวิชาการช่างศิลป์ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาด้านศิลปกรรม

โดยมีรายละเอียดตามสถิติปรากฏตามตารางที่ 1-3 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนข้าราชการสำนักวิชาการที่ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา และภูมิภาคที่สำเร็จการศึกษา

ชื่อตำแหน่งใน สายงาน	ระดับ ปริญญาตรี ในไทย (คน)	ระดับ ปริญญาโท ในไทย (คน)	ระดับ ปริญญาเอก ในไทย (คน)	ระดับ ปริญญาโท จากต่างประเทศ (คน)	รวม (คน)
วิทยากร	4	29	1	9	43
นิติกร	3	6	-	2	11
บรรณารักษ์	7	15	-	-	22
นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา	2	-	-	-	2
นักวิชาการ ช่างศิลป์	1	1	-	-	2
รวม	17	51	1	11	80

ที่มา : ฐาตุร จุลินทร สํารวจจากหนังสือทำเนียบข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557 และเอกสารราชการอื่น ๆ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2558

หมายเหตุ

1. สถิติดังกล่าวมีการแจกแจงเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาชั้นสูงสุด หากมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในต่างประเทศหรือมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทยและระดับปริญญาโทในประเทศไทยแต่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากต่างประเทศด้วย ก็จะนับรวมทั้งหมดเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากต่างประเทศ

2. ผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศได้ถูกจำแนกเป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากประเทศออสเตรเลียและอังกฤษ 1 คน ประเทศสหรัฐอเมริกา 2 คน ประเทศอังกฤษ 1 คน ประเทศออสเตรเลีย 3 คน และประเทศอินเดีย 4 คน

3. ผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรบางคนจบการศึกษาระดับปริญญาโทด้านนิติศาสตร์ในไทย แต่จบการศึกษาปริญญาโทสาขาอื่นจากต่างประเทศ

ข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีความประสงค์ให้ผู้จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวนหนึ่งมาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานด้านวิชาการ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจะต้องมีการค้นคว้าข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์/ภาคินพนธ์สำหรับการสำเร็จการศึกษา จึงมีความจำเป็นต่อการให้มีผู้จบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาส่วนหนึ่งมาบรรจุและแต่งตั้งในสายงานด้านวิชาการเพื่อตอบสนองการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันนิติบัญญัติให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ตารางที่ 2 จำนวนข้าราชการสำนักวิชาการที่ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ จำแนกตามสาขาที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด

ชื่อสาขาที่สำเร็จการศึกษา	ระดับปฏิบัติการ (คน)	ระดับชำนาญการ (คน)	ระดับชำนาญการพิเศษ (คน)	ระดับเชี่ยวชาญ (คน)	รวม (คน)
เกษตรศาสตร์/วิทยาศาสตร์	-	-	2	2	4
การจัดการจดหมายเหตุ และเอกสาร	-	1	-	-	1
นิติศาสตร์	1	3	7	1	12
นิเทศศาสตร์/โฆษณา /ศิลปกรรม	2	2	2	-	6
บรรณารักษศาสตร์	3	7	12	2	24
บริหารธุรกิจและการจัดการ ทั่วไป	1	1	1	-	3
ประวัติศาสตร์ /วัฒนธรรมศาสตร์	-	-	1	1	2
รัฐศาสตร์/ รัฐประศาสนศาสตร์/นโยบาย	2	4	15	-	21
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์	-	-	1	-	1
ศึกษาศาสตร์	-	-	3	-	3
เศรษฐศาสตร์	1	-	2	-	3
รวม	10	18	46	6	80

ที่มา : ฐากร จุลินทร สํารวจจากหนังสือทำเนียบข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557 และเอกสารราชการอื่น ๆ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2558

หมายเหตุ

1. กรณีนี้ได้ประมวลผลจากการศึกษาระดับปริญญาชั้นสูงสุด ตัวอย่างคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านประวัติศาสตร์แต่จบการศึกษาระดับปริญญาโทด้านบรรณารักษศาสตร์ ดังนั้น จะประมวลผลว่าบุคคลดังกล่าวจบการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์
2. ผู้ดำรงตำแหน่งวิทยากรบางคนจบการศึกษาระดับปริญญาชั้นสูงสุดในสาขานิติศาสตร์หรือบรรณารักษศาสตร์
3. ผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรบางคนจบการศึกษาระดับปริญญาชั้นสูงสุดในสาขานิเทศศาสตร์

ข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นถึงสัดส่วนของข้าราชการสำนักวิชาการที่จบการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และนิติศาสตร์ค่อนข้างสูง เนื่องจากสำนักวิชาการมีหน้าที่บริการและบริหารจัดการห้องสมุดรัฐสภา รวมถึงจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ/ร่างกฎหมาย เพื่อตอบสนองการปฏิบัติหน้าที่

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/สมาชิกวุฒิสภา จึงต้องมีผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะที่จบการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และนิเทศศาสตร์ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงประมาณร้อยละ 30 (24 คน) และร้อยละ 15 (12 คน) ตามลำดับ สำหรับผู้จบการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์/นโยบาย มีจำนวนสูงเช่นเดียวกันถึงร้อยละ 26 (21 คน) ซึ่งในกรณีหลังนี้อาจอธิบายได้ว่า ลักษณะงานสนับสนุนด้านวิชาการแก่สถาบันนิติบัญญัติมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับศาสตร์ว่าด้วยการเมืองการปกครอง จึงจำเป็นต้องการมีบุคลากรด้านนี้มาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า สายงานด้านวิชาการที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันนิติบัญญัติ ควรมีความหลากหลายในสาขาวิทยาการต่าง ๆ จึงอาจพิจารณาบรรจุและแต่งตั้งผู้จบการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข การขนส่ง พลังงาน เป็นต้น เป็นการเพิ่มเติมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักวิชาการ เพื่อให้มีความผสมผสานองค์ความรู้ด้านวิชาการในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

อีกทั้ง มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ อาจกล่าวได้ว่าสำนักวิชาการมีผู้ดำรงตำแหน่งชำนาญการพิเศษ ในจำนวนที่ค่อนข้างสูงถึง 46 คน (ร้อยละ 57 ของข้าราชการสำนักวิชาการประเภทตำแหน่งวิชาการ) โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับส่วนราชการระดับกรมบางแห่งที่มีจำนวนข้าราชการไม่เกิน 500 คน แต่ทว่ามีจำนวนข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งชำนาญการพิเศษน้อยกว่า (ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2556) เช่น กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 23 คน กรมการบินพลเรือน กระทรวงคมนาคม มีจำนวน 26 คน หรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม มีจำนวน 20 คน เป็นต้น

ตารางที่ 3 จำนวนข้าราชการสำนักวิชาการที่ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ จำแนกตามช่วงอายุและระดับของตำแหน่ง

ช่วงอายุ	ระดับปฏิบัติการ (คน)	ระดับชำนาญการ (คน)	ระดับชำนาญการพิเศษ (คน)	ระดับเชี่ยวชาญ (คน)	รวม (คน)
18-30 ปี	1	-	-	-	1
31-40 ปี	7	14	6	-	27
41-50 ปี	2	2	34	3	41
51-60 ปี	-	2	6	3	11
รวม	10	18	46	6	80

ที่มา : ฐากร จุรินทร์ สํารวจจากหนังสือทำเนียบข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557 และเอกสารราชการอื่น ๆ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2558

สิ่งที่ควรพิจารณา คือ โครงสร้างด้านอายุของบุคลากรสำนักวิชาการ เนื่องจากขณะนี้สังคมไทยอยู่ในช่วงสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ซึ่งเหตุลักษณะนี้ก็อาจกล่าวได้ว่า เกิดขึ้นกับสำนักวิชาการเช่นเดียวกัน โดยผู้มีอายุระหว่าง 51-60 ปีซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ (ตามนัยของมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494) ที่มีจำนวน 11 คน หรือประมาณร้อยละ 14 ของ

ผู้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ในขณะที่เดียวกันผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปีซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มวัยกลางคน มีจำนวนมากถึง 41 คน หรือประมาณร้อยละ 51 ของผู้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ทั้งนี้เมื่อรวมบุคคล 2 กลุ่มนี้เข้าด้วยกันจะปรากฏว่า กลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 65 ของผู้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ดังนั้น อาจพิจารณาการจัดทำแผนสืบทอดตำแหน่งหรือแผนสร้างความต่อเนื่องในการบริหารราชการ/ปฏิบัติราชการ เพื่อให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ซึ่งจะเป็นการสร้างความต่อเนื่องของกระบวนการทำงานบนพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เข้มแข็งขององค์กร

4. บทสรุป

สำนักวิชาการเป็นหน่วยงานระดับสำนัก สังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่เป็น “คลังสมอง/คลังปัญญา” หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “Think Tank” ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภาสำหรับการตรากฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้ความเห็นชอบ โดยประสิทธิภาพและความสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงานส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพด้านทรัพยากรมนุษย์ของข้าราชการสำนักวิชาการผู้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการเป็นสำคัญ

ดังนั้น อาจพิจารณาการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร ดังนี้

1) การจัดทำแผนสืบทอดตำแหน่ง (Succession Plan) เพื่อให้มีการสืบทอดองค์ความรู้หรือทักษะด้านการทำงานของบุคลากรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบุคลากรที่อยู่ในวัยกลางคนหรือมีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปมีถึงประมาณร้อยละ 65 และบุคลากรที่อยู่ในวัยสูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปมีประมาณร้อยละ 14

2) การสรรหาบุคลากรที่จบการศึกษาในสาขาวิทยาการต่าง ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข การขนส่ง พลังงาน เป็นต้น เพื่อให้มีบุคลากรซึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญในศาสตร์ต่าง ๆ ที่ครอบคลุมสาขาวิทยาการต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด

3) การสรรหาบุคลากรที่จบการศึกษาจากประเทศที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก เพื่อให้มีบุคลากรที่มีความทักษะทางภาษาที่สำคัญของโลกอย่างหลากหลาย อาทิ ภาษาฝรั่งเศส จีน

เอกสารอ้างอิง

สำนักงาน ก.พ.. (2557). *กำลังคนภาครัฐ 2556 : ข้าราชการพลเรือนสามัญ*.

กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงาน ก.พ. .

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557 ก). *ทำเนียบข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557 ฉบับที่ 1*. กรุงเทพฯ : สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____. (2557 ข). *ทำเนียบข้าราชการสำนักงานเลขาธิการ*

สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557 ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักประชาสัมพันธ์

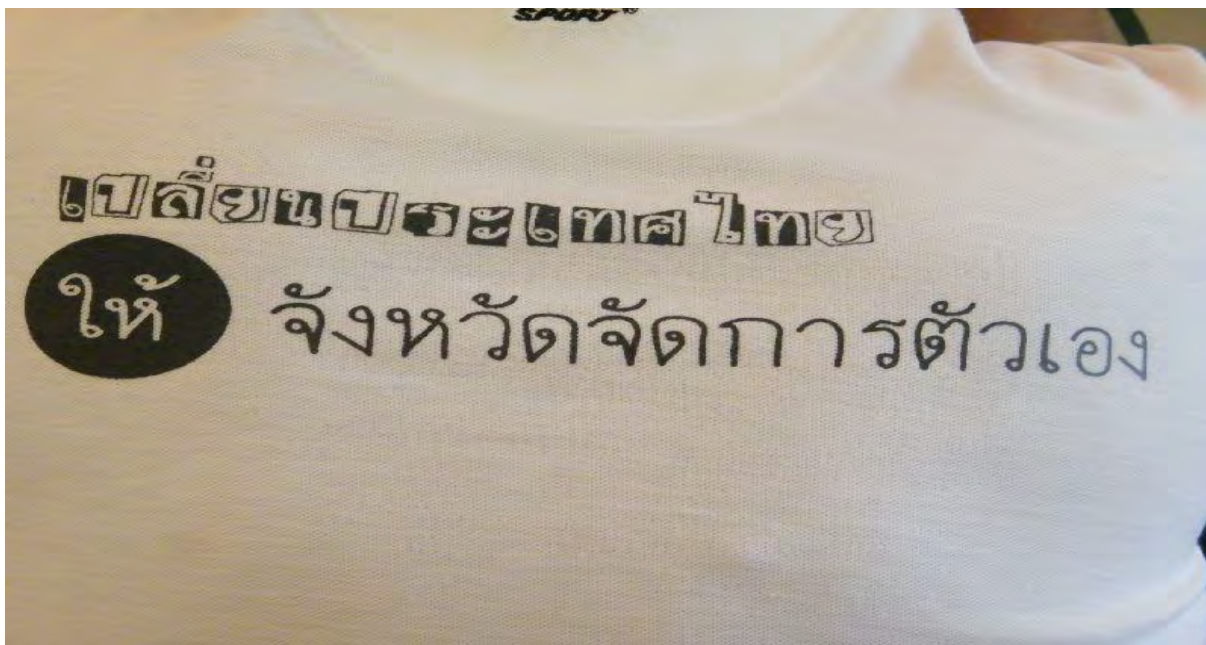
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

dictionary.reference.com. (n.d.). *Think Tank*. Retrieved 20 February 2015 from <http://www.dictionary.reference.com/browse/think+tank>.

oxforddictionaries.com. (n.d.). *Think Tank*. Retrieved 20 February 2015 from <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/think-tank>.

การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรียบเรียงโดย...นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ได้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากกระบวนการกระจายอำนาจได้เริ่มต้นขึ้นและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในช่วงหลัง พ.ศ. 2540 เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคใหม่ ซึ่งเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้การปกครองท้องถิ่นของไทยภายหลัง พ.ศ. 2540 จะมีความเป็นอิสระและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นกว่าในอดีต แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปัญหาด้านโครงสร้าง ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ ปัญหาด้านการคลัง ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล ปัญหาด้านการกำกับดูแล และปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับได้มีผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

พิศิษฐ์ ศรีประเสริฐ (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับในการจัดการด้านสุขภาพ กรณีศึกษาจังหวัดน่าน และพบว่า 1) รูปแบบการจัดการด้านสุขภาพ อปท. จำเป็นต้องมีโครงสร้างในการจัดการระบบสุขภาพของ อปท. กรณีจังหวัดน่านจึงควรจัดโครงสร้างคณะกรรมการบริหารระบบสุขภาพของ อปท. เป็น 3 ระดับคือ คณะกรรมการบริหารระบบสุขภาพของ อปท. ระดับจังหวัด คณะกรรมการบริหารสุขภาพของ อปท. ระดับอำเภอ และคณะกรรมการบริหารระบบสุขภาพของ อปท. ระดับพื้นที่ (อบจ. เทศบาล และ อบต.) โดยกำหนดภารกิจด้านสาธารณสุข ได้แก่ การ

จัดทำแผน การสนับสนุนงบประมาณ การควบคุม กำกับและประเมินผล เป็นต้น 2) ประเด็นการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรท้องถิ่นแต่ละระดับ ซึ่งบุคลากรของ อปท. จะต้องมีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจใน บทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเอง สามารถประสานสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีความ เข้าใจนโยบายรัฐบาลและแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการ ฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์อยู่เสมอ และ 3) การจัดทำคู่มือภารกิจงานด้านสาธารณสุขพื้นฐานใน การจัดการด้านสุขภาพของ อปท. เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานและสามารถลดปัญหาอุปสรรคในการ ปฏิบัติหน้าที่ของ อปท. ได้

พนินท์ เครือไทย และชิชญาส์ ช่างเรียน (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพการ ให้บริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านประสิทธิภาพให้บริการสาธารณสุขพบว่า อปท. ขนาดกลางมีจุดเด่นในด้านการให้บริการสาธารณสุข ขั้นพื้นฐาน ด้านการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว และด้านการสาธารณสุข ในขณะที่ อปท. ขนาดเล็ก เน้นการให้บริการสาธารณสุขเฉพาะด้าน (Specific Function) ได้แก่ ด้านการจัดระเบียบชุมชนและการรักษา ความสงบเรียบร้อย ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ศาสนา จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการ บริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงประสิทธิภาพการ ให้บริการสาธารณสุขของ อปท. ในเรื่องกำหนดนโยบายเฉพาะด้านจึงควรเน้นความร่วมมือระหว่าง อปท. แต่ละระดับ ทั้งในส่วนขององค์กรนิติบุคคลและองค์กรที่ไม่เป็นนิติบุคคล นอกจากนี้ ในกลุ่ม อปท. ระดับ เดียวกันควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายอันจะนำไปสู่การพัฒนา อปท. ต่อไป

อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะ (2554) ทำการวิจัยเรื่อง กฎหมายเพื่อการบริหารจัดการใน ท้องถิ่น พบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นกฎหมายหลักที่สำคัญในการ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยกำหนดให้กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ให้สิทธิแก่ประชาชนทั่วไปและ ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรใน อปท. ยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้ประชาชน และชุมชนไม่สามารถมีสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรใน อปท. โดยเฉพาะประชาชนในชนบท ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการครอบครองการใช้ประโยชน์และความไม่เท่าเทียมกัน เพราะเป็นกฎหมายที่ บังคับใช้เป็นเวลานานและไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ควร จะต้องแก้ไขปรับปรุงโดยเร็ว และกฎหมายที่ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนใหญ่ยังไม่ สอดคล้องกับวิถีของชุมชนในชนบท เนื่องจากมีขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมกับสังคมเมือง มากกว่า ซึ่งกลุ่มคนที่รวมตัวกันในชนบทตามแบบประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นยังไม่มีกฎหมายรองรับ ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณากฎหมายที่เหมาะสมให้รองรับการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นให้เป็นไปโดยถูกต้องและ เหมาะสม ทั้งนี้ กฎหมายการบริหารจัดการท้องถิ่นในการกระจายอำนาจการบริหารราชการให้กับ อปท. ยังมี ความไม่ชัดเจนในหลายเรื่อง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่าง อปท. ระดับต่าง ๆ โดยประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมใน การตรวจสอบ อปท. ดังนั้น จำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการตรวจสอบที่เหมาะสมและการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในท้องถิ่นที่เหมาะสม

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (2555) มีการวิจัยเรื่อง โครงการ เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาล ท้องถิ่น พบว่า ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาของ อปท. ประกอบด้วย 1) จำเป็นต้องมีการปรับปรุง โครงสร้าง อปท. ทั้งภายในและภายนอกโดยเฉพาะการปรับปรุงโครงสร้าง อปท. จะต้องสอดคล้องกับขนาดและ

ภารกิจการยึดหลักความเป็นประชาธิปไตย และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) วางระบบการจัดสรรรายได้แก่ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดความเท่าเทียมเป็นธรรม เพิ่มความเป็นอิสระทางด้านการคลังให้แก่ท้องถิ่น พัฒนาระบบการเงินและบัญชีของท้องถิ่น รวมไปถึงการเสริมสร้างวินัยทางการเงินและการคลังให้เกิดขึ้น 3) การบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นจะต้องมีความเป็นเอกภาพมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน อปท. ก็ต้องมีความเป็นอิสระพัฒนามาตรฐานที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่เป็นกลาง และจะต้องเสริมสร้างให้เจ้าหน้าที่ใน อปท. ยึดมั่นในระบบคุณธรรม 4) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการเพิ่มช่องทางหรือกลไกในการมีส่วนร่วม รวมถึงการทบทวนกฎหมายให้การมีส่วนร่วมกระทำได้ง่ายขึ้น และการเร่งดำเนินการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองให้กับประชาชน 5) เสริมสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะการกำกับดูแลโดยประชาชน เป็นการกำกับดูแลที่มีความยั่งยืน ส่วนแนวทางและเครื่องมือในการไขปัญหาของ อปท. คือต้องมีการพัฒนา กฎหมายและระเบียบ รวมถึงสร้างมาตรฐานกลางเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล เพื่อเป็นการลดปัญหาความซ้ำซ้อนและไม่ชัดเจน นอกจากนี้ ควรต้องมีการพัฒนาและเสริมสร้างองค์กรกำกับดูแลให้ขีดความสามารถและ ศักยภาพของ อปท. เพิ่มขึ้น

ปิยธิดา โคนโพธิ์ (2555) ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการคลังท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาล ตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยมีปัญหาทางการคลัง ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการจัดหารายได้ที่คล้ายกับเทศบาลอื่น ๆ ซึ่งเทศบาลยังมีการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐ อยู่มาก แต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอกับภารกิจเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้งบประมาณไม่พอจ่ายรายจ่าย รวมถึงการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงไม่มีงบประมาณในการพัฒนาเทศบาล 2) ปัญหาด้านการบริหารการคลัง ซึ่งสมาชิกสภาเทศบาลยังไม่เข้าใจกระบวนการบริหารงบประมาณ การจัดทำ งบประมาณยังเป็นรายจ่ายประจำ และไม่มีการจัดสรรงบลงทุน 3) ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การคลังท้องถิ่นและการเลี้ยงภาษี ในส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการคลังท้องถิ่นดังกล่าวมี 6 ประการคือ 1) กฎหมายในการจัดหารายได้ที่จำกัดและการบริหารการคลังท้องถิ่นที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาแหล่งรายได้ใหม่ 2) การเมืองภายในท้องถิ่น 3) บุคลากรและเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการบริหารการคลังท้องถิ่น 4) สภาพภูมิประเทศ 5) การประชาสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ และ 6) นโยบายของรัฐบาล สำหรับแนวทาง แก้ไขปัญหาของเทศบาลซึ่งต้องการให้รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานของท้องถิ่นและเพิ่ม แหล่งการจัดเก็บภาษีให้ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีเองได้มากขึ้น รวมทั้งประชาชนต้องยินยอมและมีความ กระตือรือร้นในการเสียภาษีด้วย

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้ง 5 เรื่องดังกล่าวในข้างต้นจึงพบว่า การบริหารท้องถิ่นมีปัญหาหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้

ปัญหาทางด้านการบริหารงาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบจะมีภาระหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหาร ราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ และนอกจากนี้ยังมีส่วนที่เกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดถือปฏิบัติอีกด้วย

ปัญหาทางด้านการบริหารการเงินการคลัง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานจัดทำบริการสาธารณะ โดยใช้รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรายได้ที่มาจากภาษี อย่างไรก็ตาม ปริมาณการจัดเก็บภาษีที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีน้อยมากเพียงประมาณร้อยละ 6-9 ของรายได้รัฐบาล ซึ่งมักจะไม่เพียงพอที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำไปใช้จ่ายในการจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนได้ครบถ้วนตามภารกิจที่กฎหมายกำหนด

ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์

แม้ว่าปัญหาทางด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่งแล้ว แต่ก็ยังพบปัญหาการบริหารงานบุคคลบางประการที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้เป็นไปตามหลักการตามระบบคุณธรรม มีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากภารกิจหน้าที่ของท้องถิ่นจะเป็นภาพสะท้อนถึงระดับของการกระจายอำนาจ ความเป็นอิสระ และความเป็นสถาบันของท้องถิ่น ที่สำคัญคือภารกิจหน้าที่จะเป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมอีกด้วย

หากพิจารณาถึงกระบวนการกระจายอำนาจในประเทศไทยในช่วงหลัง พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รวมไปถึงแผนและแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจ ล้วนมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการปฏิรูปภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหากวิเคราะห์ถึงเป้าหมายของกฎหมายและแผนการกระจายอำนาจแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายและแผนดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญสองประการ อันได้แก่

ประการที่หนึ่ง มุ่งที่จะถ่ายโอนภารกิจที่แต่เดิมเคยเป็นภารกิจของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยในการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้มีการจำแนกภารกิจเหล่านั้นเป็นภารกิจหน้าที่ที่ต้องจัดทำ ภารกิจหน้าที่ที่อาจจะจัดทำ และภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยกฎหมาย

ประการที่สอง นอกเหนือไปจากการมุ่งถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นแล้ว ยังมีความพยายามในการจำแนกและจัดระบบภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจนด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อลดปัญหาของความซ้ำซ้อนในการจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ โดยกฎหมายและแผนการกระจายอำนาจได้พยายามกำหนดให้ภารกิจขนาดใหญ่เป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับบนเป็นผู้รับผิดชอบ ในขณะที่กำหนดให้ภารกิจขนาดเล็กเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับล่างให้เป็นผู้ดำเนินการ

นอกเหนือไปจากกฎหมายและแผนการกระจายอำนาจจะสะท้อนให้เห็นความพยายามทั้งสองประการข้างต้นแล้ว การกระจายอำนาจในช่วงหลัง พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ยังมุ่งที่จะเสนอแนวทางในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย โดยเสนอว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจไม่จำเป็นต้องจัดทำบริการสาธารณะทุกอย่างด้วยตนเอง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจเลือกที่จะจัดทำบริการ

สาธารณะโดยจัดตั้งเป็นสหการ (Syndicate or Union) หรือการว่าจ้าง (Outsourcing) หรือแม้แต่โดยหน่วยงานด้านการพาณิชย์ของท้องถิ่น (Local Enterprise)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือและความจริงจังในการแก้ปัญหาจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยหน่วยงานในท้องถิ่นควรชี้แจงทำความเข้าใจและเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นและร่วมมือร่วมใจในการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่นของตนอย่างเต็มที่ นอกเหนือจากการดำเนินการโดยภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

ปิยธิดา โคนโพธิ์. (2555). *ปัญหาการคลังท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย*.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พนินท์ เครือไทย และชัชญาลี ช่างเรียน. (2554). *การประเมินประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพิษณุโลก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

พิศิษฐ์ ศรีประเสริฐ. (2554). *การวิจัยและพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับในการจัดการด้านสุขภาพ กรณีศึกษาจังหวัดน่าน*. สืบค้น 10 มีนาคม 2558 จาก www://Kb.hsri.or.th:80/dspace/handle/11228/3831?locale-attribute=en

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2555). *โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น*. สืบค้น 12 มีนาคม 2558 จาก www://undp.or.th

อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะ. (2554). *โครงการวิจัยกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

งานวิจัยและพัฒนา

การศึกษาสภาพครัวเรือนเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิจัยโดย...สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

เรียบเรียงโดย...อัญชลี จวงจันทร์

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยซึ่งทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศพยายามหามาตรการและนโยบายในการช่วยแก้ไขปัญห และลดจำนวนคนยากจนในสังคมไทยให้น้อยลง โดยที่ผ่านมา มีโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนของหลายรัฐบาล เช่น โครงการสร้างงานในชนบท โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กขคจ.) โครงการเสริมสร้างการแก้ไขปัญหาคความจนในเมืองในภาวะวิกฤติ เป็นต้น รวมทั้งได้มีการรับลงทะเบียนคนจนตามประเด็นปัญหา ได้แก่ ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาคนเร่รอน โครงการธนาคารประชาชน เป็นต้น แต่การดำเนินโครงการที่ผ่านมายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนให้หมดลงได้ เนื่องจากปัญหาคความยากจนเป็นปัญหาที่ซับซ้อน และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายสาเหตุแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555) ได้ทำการวิเคราะห์ภาวะความยากจน พบว่า จากครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 5.8 ล้านครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกรยากจน คือ มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ทำการคำนวณ คือ เท่ากับ 1,579 บาท ต่อคนต่อเดือนหรือเท่ากับ 18,984 บาทต่อคน/ปี มีจำนวน 1.7 ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.76 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด และครัวเรือนยากจนเหล่านี้มีรายได้สุทธิครัวเรือนเฉลี่ย 11,125 บาทต่อคน/ปี ซึ่งต่ำกว่าเส้นความยากจนเกือบ 2 เท่า โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีครัวเรือนเกษตรกรยากจนมากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแง่ของสัดส่วนและความรุนแรง ขณะที่ภาคอื่นมีแนวโน้มลดลง

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรมีความสนใจศึกษาสภาพครัวเรือนเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีเกษตรกรที่ประสบกับภาวะยากจนจำนวนมากและเพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพครัวเรือนของเกษตรกรที่ยากจนเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่มีสถานะเศรษฐกิจที่ดี รวมทั้งศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนที่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของแต่ละพื้นที่และเป็นต้นแบบในการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับจังหวัดที่ประสบภาวะความยากจนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ครัวเรือนของเกษตรกรที่ยากจน เปรียบเทียบกับเกษตรกรที่พ้นสถานะความยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. ศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของครัวเรือนเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรปีเพาะปลูก 2552/53 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และข้อมูลของจังหวัดบุรีรัมย์ อุบลราชธานี ชัยภูมิ ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการครัวเรือนเกษตรกรยากจนในประเด็นด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม การประกอบการฟาร์ม สภาพแวดล้อมของครัวเรือน เกษตรกรตัวอย่าง และความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเกษตรกรผู้นำและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น ผู้นำเกษตรกร อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มในประเด็นด้านสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรในชุมชน โครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในประเด็นปัญหาความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐและความเห็นเรื่องแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาประกอบด้วย 1) สภาพเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนเกษตรกร และ 2) สภาพครัวเรือนเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. สภาพเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนเกษตรกร

1.1 ด้านเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนเกษตรกร พบว่า อายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนมีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเกิน 5 คน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนไม่เกินภาคบังคับมากกว่าร้อยละ 90 โดยส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์หรือกลุ่มองค์กรอื่น ๆ และพบว่า หัวหน้าครัวเรือนจะเป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นลูกค้า ธกส. โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกู้เงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำกิจกรรมการเกษตรเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่าหัวหน้าครัวเรือนไม่ได้รับการอบรมในด้านต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทั้งนี้เกินกว่าร้อยละ 80 ที่มีอาชีพปลูกพืชเป็นหลักและใช้เวลาเกือบทั้งหมดทำกิจกรรมการเกษตรในฟาร์ม

1.2 ด้านขนาดที่ดินถือครอง พบว่า ขนาดที่ดินถือครองของครัวเรือนยากจนมีเฉลี่ยน้อยกว่า ครัวเรือนที่พื้นภาวะยากจนแล้ว โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของครัวเรือนยากจนเป็นที่นา ที่อยู่นอกเขตชลประทานต้อง อาศัยเพียงน้ำฝนเท่านั้น นอกจากนี้ ส่วนใหญ่การถือครองที่ดินจะเป็นโฉนดที่มีการจำนองฝากขายและการเช่า ที่ดินทำกินมากกว่าครัวเรือนที่พื้นภาวะยากจน และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งส่งผลให้ครัวเรือนเกษตร ยากจนมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ รายได้จากการเกษตรที่ครัวเรือนได้มีน้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการ ลงทุน ประกอบกับทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ มีน้อย

1.3 ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน และมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง ในด้านสุขภาพของบุคคลในครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่จะมีอาการเจ็บป่วยเป็นบางครั้ง สำหรับการรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตรและเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสาร จากทางวิทยุและโทรทัศน์ รองลงมา คือ วิทยุชุมชนหรือผู้นำชุมชน ส่วนการเข้าถึงโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาล ส่วนใหญ่ครัวเรือนเข้าถึงและเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาเป็นการรักษาพยาบาลและได้รับความรู้ทาง การเกษตร

1.4 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า พื้นที่ถนนโดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นทางลูกรัง และ บางส่วนเป็นทางคอนกรีต ด้านการใช้ไฟฟ้าพบว่า มีการใช้ประโยชน์จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้ประโยชน์จากไฟฟ้าเทศบาล ด้านการใช้ประโยชน์จากน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคพบว่า โดย ส่วนใหญ่ใช้น้ำจากคลองชลประทานและประปาหมู่บ้าน รองลงมาเป็นการใช้น้ำประปาจากการประปาส่วน ภูมิภาค น้ำประปาจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และน้ำบาดาล ด้านการสื่อสารทางโทรศัพท์พบว่า มีการใช้โทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์มือถือและโทรศัพท์บ้าน ส่วนในด้านการดูแลรักษาสุขภาพ พบว่า มีโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นส่วนใหญ่และมีโรงพยาบาลเอกชนเพียงส่วนน้อย ด้าน โครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ได้แก่ โรงเรียน วัด โรงเรียน พบว่า โครงสร้างพื้นฐานโดยส่วนใหญ่มีลักษณะการส่งเสริม และพัฒนาโรงเรียนเป็นหลัก วัด และโรงเรียนมีการพัฒนารองลงมาตามลำดับ

1.5 ด้านสภาพแวดล้อมและภัยธรรมชาติ พบว่า พื้นที่โดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นพื้นที่ป่า โดย ในด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร พบว่า พื้นที่โดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์และมีการดูแลรักษาที่ดี ซึ่งการ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติเกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้นำในชุมชนกับคนในชุมชน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการ หมู่บ้านขึ้นเพื่อดูแลทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ดูแลแหล่งน้ำไม่ให้ตื้นเขิน และอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากในพื้นที่ป่า โดยรัฐให้การสนับสนุนเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่มีจะประสบปัญหาเกี่ยวกับภัยแล้ง น้ำท่วม โรคแมลงระบาด เป็นต้น

1.6 ด้านกลุ่มและสถาบันเกษตรกร พบว่า กิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการจำแนกเป็นกิจกรรมการ ผลิตประกอบด้วยกิจกรรมการจักสานตะกร้า ทอผ้าไหม ผลิตผ้าไหม ทำปุ๋ยชีวภาพ ประดิษฐ์ดอกไม้จากโย ถุนอ่อน และกิจกรรมส่งเสริมการออม รวมทั้งการปล่อยเงินกู้ และกิจกรรมด้านร้านค้าเพื่อจำหน่ายสินค้าโดยนำ สินค้ามาจำหน่ายให้สมาชิก ซึ่งสินค้าเหล่านี้จะนำมาจากภายนอก โดยสมาชิกของกลุ่มจะนำมาขาย ณ ที่ทำการ กลุ่ม ทั้งนี้ การก่อตั้งกลุ่มโดยส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ รองลงมาคือ เกิดจากการแก้ไข ปัญหาาร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ และต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สำหรับที่มาของทุนสนับสนุนพบว่า ส่วนใหญ่มาจากทุนทางปัญญาของชุมชน ทุนทรัพยากรในชุมชน และทุนที่เป็นเงินสด เฉพาะทุนที่เป็นเงินสดได้ จากการระดมทุนจากสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ

2. สภาพครัวเรือนเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2.1 เกษตรกรมีที่ดินถือครองน้อยและใช้ประโยชน์จากที่ดินไม่เต็มที่ เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำซึ่งต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ประกอบกับที่ดินบางส่วนยังมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถทำการผลิตได้หลากหลายกิจกรรมและผลผลิตที่ได้จากกิจกรรมหลักคือ การปลูกข้าวค่อนข้างต่ำ ขณะที่ต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูงตามระดับราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

2.2 เกษตรกรยังขาดความรู้ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทั้งด้านการวางแผน การผลิตและการตลาดรวมทั้งไม่มีการรวมกลุ่มกันขายผลผลิต ทำให้ขายผลผลิตได้ในราคาต่ำ

2.3 เกษตรกรขาดแคลนเงินออม เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย อีกทั้งยังไม่นิยมนำผลผลิตในฟาร์มมาบริโภค จึงต้องมีการกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายในการผลิตและการบริโภค ส่งผลให้หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนค่อนข้างสูง ขณะที่มูลค่าของทรัพย์สินที่เกษตรกรถือครองอยู่น้อย ครัวเรือนเหล่านี้จึงเป็นครัวเรือนที่ขาดสภาพคล่องในการชำระคืนหนี้สิน

2.4 การขาดความรู้ และทักษะด้านการบริหารจัดการกลุ่ม หรือสถาบันเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิต การตลาด ความเสียสละของผู้นำกลุ่ม การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ตลอดจนการสร้างเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ส่งผลให้ประสิทธิภาพและรายได้ของกลุ่มหรือสถาบันมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

2.5 การแก้ปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ยังขาดการบูรณาการและขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดเจ้าภาพในการดำเนินงาน ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

1. ครัวเรือนเกษตรกรที่ยากจนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูกเป็นหลัก แต่พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ดังนั้น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำ เช่น กรมชลประทาน ควรเข้ามาดูแลเรื่องระบบการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึงรวมทั้งจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาให้เพียงพอ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรทั้งในด้านการเกษตร และการอุปโภคบริโภค

2. กรมพัฒนาที่ดินควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องของการตรวจสอบสภาพดินทั้งในพื้นที่ที่ยังมีปัญหาเรื่องดิน และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า เพื่อการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชและพัฒนาดินให้สามารถใช้เพื่อทำการเพาะปลูกได้ในทุกพื้นที่ รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพดินให้เกษตรกรสามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้

3. ควรมีการพัฒนาผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการของกลุ่มหรือสถาบันให้มีทักษะในด้านการบริหารจัดการองค์กร ทั้งในด้านการเงินหรือการบัญชี ความเสียสละและจิตวิทยาในการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับกลุ่มในทุกด้าน และควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อให้เกิดความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

4. ภาครัฐต้องมีการบูรณาการแผนงานและงบประมาณต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน โดยการประสานงานเพื่อจัดลำดับความสำคัญของโครงการ ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและทำให้การตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เช่น ความรู้ด้านการผลิตและการตลาดของพืช/สัตว์ แต่ละชนิด การบริหารงานด้านการเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติและการสนับสนุนช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรให้เกษตรกรมีความสะดวกที่จะได้รับความรู้จากหลายช่องทาง ทั้งนี้ เพื่อเกษตรกรสามารถเพิ่มศักยภาพให้กับครัวเรือนได้ต่อไป

6. การจัดทำขั้นตอนการทำงานแก้ปัญหาความยากจนระดับจังหวัด โดยมีแนวทางการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งคณะทำงานแก้ปัญหาความยากจนระดับจังหวัด ประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด โครงการชลประทานจังหวัด สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด หน่วยงานระดับเขตที่มีพื้นที่รับผิดชอบในจังหวัด ได้แก่ หน่วยงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขต หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

ขั้นตอนที่ 2 บูรณาการโครงการ/แผนงานที่แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยคณะทำงานแก้ปัญหาความยากจนระดับจังหวัด ทั้งนี้ เพื่อจัดกลุ่มโครงการและแผนงานตามประเด็นปัญหาและสาเหตุของความยากจน

ขั้นตอนที่ 3 สำรวจและจำแนกครัวเรือนตามประเด็นปัญหา ทั้งนี้ก็เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น เช่น ประเด็นด้านเศรษฐกิจ ประเด็นด้านสังคม ประเด็นด้านทรัพยากรเกษตร และประเด็นด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร

ขั้นตอนที่ 4 ประชุมคณะทำงานแก้ปัญหาความยากจนระดับจังหวัด เพื่อนำโครงการและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนมาหารือเพื่อกำหนดครัวเรือนยากจนลงไปโครงการต่าง ๆ ให้ถูกต้องกับประเด็นปัญหาและสาเหตุของความยากจนของครัวเรือน โดยในขั้นนี้จำเป็นต้องกำหนดเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ โดยอาจจะกำหนดจากโครงการที่หน่วยงานนั้นได้รับมอบหมายจากกรมกองต้นสังกัด

ขั้นตอนที่ 5 ติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อประโยชน์ต่อการปรับโครงการและแผนงานในปีต่อไปให้มีความสอดคล้องกับปัญหา เช่น เรื่องงบประมาณ เรื่องอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2555). *การศึกษาสภาพครัวเรือนเกษตรยากจนในภาคตะวันออก*

เฉียงเหนือตอนล่าง. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

งานวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิจัยโดย...*คุณวัศ สุวรรณวงศ์*

เรียบเรียงโดย...*วิมลรักษ์ ศานติธรรม*

พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนทางภาคใต้ของประเทศ มีประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เป็นคนเชื้อสายมลายูและนับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษายาวีเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นภาษาเดียวกันกับชาวมลายูทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน ด้วยความเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ประกอบกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผูกพันใกล้ชิดกับมาเลเซียอย่างมาก เป็นผลให้เกิดปัญหาทางการเมืองและการปกครองของประเทศมาโดยตลอด เช่น ปัญหาขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยนำเรื่องของความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มาเป็นเครื่องชักจูงให้ชาวไทยมุสลิมเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อรัฐบาลและสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นจนนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงของชาติ

การเกิดปัญหาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากสภาพปัญหาหลักที่เป็นทั้งสาเหตุและผลใน 2 ด้าน และถือเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาสู่การสร้างสถานการณ์ความรุนแรงตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา คือ (1) สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากปัญหาโครงสร้างเดิมและผลกระทบจาก

สถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเรื่องรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก (2) สภาพปัญหาทางด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ การศึกษา ซึ่งจากสถิติทางราชการ ปรากฏว่าประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าระดับภาคและระดับประเทศ สัดส่วนของประชาชนที่ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้มีสูงถึงร้อยละ 17.1 อัตราการได้รับการศึกษาอยู่ในระดับเฉลี่ย 6.2 ปี ซึ่งต่ำกว่าระดับภาค คือ 7.1 ปี และระดับประเทศคือ 7.3 ปี โดยปัญหาการศึกษาที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่ ประกอบกับปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเกิดขึ้นจากโครงสร้างปัญหาทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นวิถีจำเพาะอันเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลและสังคมเฉพาะพื้นที่ที่สังคมในพื้นที่อื่นจะเข้าใจได้ยาก นำมาสู่บ่อเกิดของความหวาดระแวงของสังคมใหญ่ที่มีต่อสังคมในพื้นที่ ช่องว่างนี้จึงทำให้เกิดลักษณะของการเลือกปฏิบัติ จนทำให้คนในพื้นที่รู้สึกว่าคุณค่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกกีดกันและเอาเปรียบทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดเจตคติด้านลบต่อสังคมใหญ่ สิ่งนี้เมื่อได้รับการสะสมอย่างยาวนานก็ทำให้เกิดเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ภาครัฐได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษนอกเหนือจากงบประมาณตามระบบปกติเพื่อสนับสนุนแผนงานและโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นยังไม่มีแนวโน้มจะดีขึ้นอย่างที่รัฐบาลและประชาชนคาดหวัง สิ่งเหล่านี้สะท้อนได้ว่า รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด โดยหากศึกษาจากประวัติศาสตร์และความเป็นจริงก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ารากฐานของปัญหาส่วนหนึ่งมาจากปัญหาทางด้านการศึกษาในพื้นที่นั่นเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในภาพรวมเชิงพื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เสนอกลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่ช่วยพัฒนาคุณภาพและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับอัตลักษณ์และความต้องการของท้องถิ่น และเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจและลดระดับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. วิจัยเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในลักษณะของการวิเคราะห์ภาพรวมเชิงพื้นที่ โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ SWOT และใช้วิธีการประเมินตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี และผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง หรือผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นด้านแนวทางและลักษณะของการบริหารที่เป็นอยู่ปัจจุบัน และที่ควรจะเป็นในอนาคต

3. จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Meeting) กับผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมและผู้นำองค์กรนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ เพื่อร่วมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่ควรจะเป็นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อสร้างข้อสรุปภายใต้ความคิดเห็นของกลุ่ม

4. ร่างกลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการตีความข้อมูลจากการวิเคราะห์และการประเมินเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การสัมภาษณ์ และการประชุมสนทนากลุ่ม

5. ตรวจสอบระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผลการวิจัย

กลยุทธ์และรูปแบบการบริหารสำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 39 กลยุทธ์ และ 10 รูปแบบการบริหาร

1. กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา

- 1) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่
- 2) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่
- 3) การพัฒนาระบบเครือข่ายทางวิชาการกับโรงเรียนในพื้นที่
- 4) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์
- 5) การพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบเครือข่ายศิษย์เก่า
- 6) การมุ่งสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับมหาวิทยาลัยในประเทศเพื่อนบ้านที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในสาขาวิชาเดียวกัน
- 7) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน
- 8) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนางานบริการวิชาการที่ตรงตามความต้องการของท้องถิ่นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- 9) ประสานความร่วมมือกับภาคประชาสังคม องค์กรภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ เพื่อเข้าร่วมในการกำหนด พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน
- 10) สร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่
- 11) จัดโครงการกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนหรือท้องถิ่น ผ่านเครือข่ายภาคประชาสังคม

- 12) ส่งเสริมการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาวิชาเดียวกัน
- 13) ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดทำแผนงานและโครงการที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประชาชนในพื้นที่
- 14) การบูรณาการศาสตร์ในบางสาขาวิชาที่มีความพร้อมและเหมาะสม ภายใต้ฐานของความเป็นพหุวัฒนธรรม
- 15) การพัฒนาองค์ความรู้ในบางสาขาวิชาหรือบางส่วนที่มีความเหมาะสมผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 16) การสนับสนุนและศึกษาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 17) การจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานที่เป็นบริการแก่ชุมชนในพื้นที่ เช่น ศูนย์สาธิตและทดลองการเกษตร โดยเป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนด้วย
- 18) การให้บริการวิชาการแก่สังคมที่เน้นการสร้างหลักสูตรหรือองค์ความรู้ใหม่หรือวิธีการจัดการแบบใหม่ให้แก่ชุมชนในพื้นที่
- 19) การช่วยจัดหาทุนการศึกษาในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อบริการให้แก่นักศึกษาที่สนใจ
- 20) ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษามลายู
- 21) การปรับปรุง พัฒนาและจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทั้งความต้องการของพื้นที่และความต้องการของสังคมในภาพกว้างด้วย
- 22) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ที่โดดเด่นแตกต่างจากพื้นที่อื่น
- 23) การศึกษาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางสู่การสร้างความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือต่อกันผ่านการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ
- 24) พัฒนาการจัดสรรภาระงานของบุคลากรเพื่อให้มีโอกาในการทำงานเชิงพัฒนาภายนอกสถาบันอุดมศึกษามากขึ้น
- 25) พัฒนาหลักสูตรที่เน้นให้นักศึกษาได้ออกภาคสนามหรือลงพื้นที่มากขึ้น
- 26) การเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยและเรียนรู้จากปัญหาเชิงพื้นที่เป็นฐาน
- 27) มุ่งเน้นให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในสาขาวิชาที่มีความโดดเด่น
- 28) สนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาได้จัดโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับสังคมและชุมชนในพื้นที่
- 29) สนับสนุนการวิจัยเชิงสหสาขาวิชาที่สามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม
- 30) การส่งเสริมบทบาทการทำงานขององค์กรหรือกลุ่มภาคประชาสังคม โดยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เป็นแกนหลักในการประสานกิจกรรมเพื่อสะสมและสร้างเป็นองค์ความรู้

- 31) ส่งเสริมให้เกิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในพื้นที่
- 32) การส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาได้ไปร่วมเรียนหรือแลกเปลี่ยนกับสถาบัน อุดมศึกษาในต่างประเทศและดิงนักศึกษาต่างประเทศเข้ามาอยู่ในพื้นที่
- 33) สร้างระบบการจัดการฐานข้อมูลทางด้านอิสลามศึกษาเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงและรับรองความถูกต้องในเชิงที่เป็นเนื้อหา
- 34) การจัดตั้งศูนย์ศึกษาวิจัยความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 35) การจัดสัมมนานานาชาติด้านอิสลามศึกษา เพื่อกระตุ้นและเปิดมุมมองแห่งความรู้ของสังคมมุสลิมให้แก่ผู้ที่สนใจ และยังช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง
- 36) การจัดสัมมนาทั้งระดับชาติและนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่สะท้อนการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี
- 37) การจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดอาชีพ มีผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น และมีอาชีพเสริม
- 38) การพัฒนาระบบการรับนักศึกษาและเงื่อนไขพิเศษต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับนักเรียนและประชาชนในพื้นที่
- 39) ส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยที่มีประโยชน์และส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่

2. รูปแบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

- 1) ลักษณะการบริหารที่เน้นการพัฒนาไปด้วยกันโดยร่วมมือกันสร้างและเสริมความโดดเด่น มีการกำหนดโจทย์ใหญ่ร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ว่าแต่ละสถาบันจะมุ่งเน้นหรือมีความโดดเด่นไปในเรื่องอะไรหรือด้านไหน และต้องร่วมกำหนดอนาคตด้วยกันว่าแต่ละสถาบันจะไปข้างหน้าอย่างไร โดยจะต้องมองภาพอนาคตให้ชัดเจนว่าแต่ละสถาบันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่นั้นจะไปสู่ตรงไหนบ้าง
- 2) ลักษณะการบริหารที่ต้องพยายามสร้างหรือทำให้เกิดสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสมบูรณ์แบบ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยยกระดับจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่มาจำนวน 1 มหาวิทยาลัย โดยมีทุกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดอยู่ภายในสถาบัน และส่งเสริมให้เป็นสถาบันชั้นสูงของประเทศ และติดอยู่ใน World Ranking และให้สถาบันที่มีความสมบูรณ์แบบนี้เป็นที่พึ่งพาของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่
- 3) ลักษณะการบริหารที่ต้องมุ่งเน้นในการทำให้แต่ละสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่มีความคมชัดแบบเฉพาะทางตามความโดดเด่นที่มีอยู่แล้วของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา และทำให้ความคมชัดแบบเฉพาะทางและความโดดเด่นนั้นสามารถตอบโจทย์เรื่องการผลิตในเชิงเศรษฐกิจของพื้นที่ได้
- 4) ลักษณะการบริหารที่มุ่งเน้นให้สถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เติบโตขึ้นโดยมีความรู้ด้านศาสนาอิสลามและภาษามลายูเป็นฐานส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน

- 5) ลักษณะการบริหารที่มีองค์กรเพิ่มเติมขึ้นมา โดยเป็นองค์กรที่มีหน้าที่เพื่อทำให้เกิดการพูดคุยหรือปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เช่น สภาคณบดี สภาอธิการบดี หรือสภาผู้บริหารมหาวิทยาลัย ของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่
- 6) ลักษณะการบริหารแบบภาคีเครือข่ายกับองค์กรหรือกลุ่มภาคประชาสังคมและภาคเอกชน โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องเปิดพื้นที่ที่กลางสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรลักษณะเหล่านี้
- 7) ลักษณะการบริหารที่มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการพัฒนาและการจัดทำหลักสูตรปริญญา 2 ใบ ในลักษณะการจัดทำหลักสูตรร่วม เรียน 2 ประเทศ ได้ 2 ปริญญา ให้ครอบคลุมในหลักสูตรที่มีความพร้อมและมีความเหมาะสม โดยเฉพาะกับประเทศในอาเซียน
- 8) ลักษณะการบริหารที่ต้องมุ่งเน้นกระบวนการและดำเนินงานที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสู่มาตรฐานในระดับสากลควบคู่ไปกับการสร้างการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นหรือความเป็นอัตลักษณ์ในพื้นที่
- 9) ลักษณะการบริหารที่ต้องเน้นการสร้างเครือข่ายการบริหารภายใต้การแข่งขันบนฐานของความร่วมมือกันระหว่างสถาบัน เช่น เครือข่ายการบริหารด้านอิสลามศึกษา เพื่อที่จะร่วมกันกำหนดว่าแต่ละสถาบันจะเน้นจุดเด่นของอิสลามศึกษาให้มีความแตกต่างกันในประเด็นย่อย ๆ ได้หรือไม่
- 10) ลักษณะการบริหารที่มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ ศอบต. เป็นแกนกลางหลักในการดำเนินงานของคณะทำงานร่วมเพื่อขับเคลื่อนการทำงานในส่วนที่ต้องอาศัยความร่วมมือกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะด้านการนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมในภาพรวมเชิงพื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้นั้น สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบสำหรับการศึกษาสภาพแวดล้อมในเชิงลึกมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์ในอนาคต (Scenario Analysis) ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับประกอบการตัดสินใจในบริบทของอนาคตที่จะมาถึงที่แตกต่างกัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างรายละเอียดเกี่ยวกับตัวชี้วัด โครงการ และกิจกรรมของแต่ละกลยุทธ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้
3. ควรมีการวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่นำทาง (Road Map) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคตภายใต้กรอบแนวทางกลยุทธ์และลักษณะรูปแบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแต่ละกลยุทธ์และรูปแบบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ในลักษณะเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการเรียนการสอนและหลักสูตร การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการบริการวิชาการ เป็นต้น

5. ควรมีการวิจัยแบบทดลองและประเมิน โดยนำกลยุทธ์และรูปแบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มาปฏิบัติ นำร่องโดยใช้การวิจัยทดลองเป็นฐานเพื่อให้เห็นตัวอย่างของผลลัพธ์ในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

6. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการศึกษาศึกษา วุฒิสภา คณะกรรมการการศึกษาศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ใช้เป็นแนวทางเพื่อกำหนดและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบบูรณาการร่วมกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในบริบทเชิงพื้นที่โดยอาศัยการพัฒนาการศึกษาเป็นแนวทางหลักต่อไป

7. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เกิดการดำเนินงานร่วมกันและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินภารกิจที่ตอบสนองต่อบริบทเชิงพื้นที่มากขึ้น ด้วยการนำบางกลยุทธ์และรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นโครงการนำร่องที่จะนำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่ช่วยพัฒนาคุณภาพและการจัดการศึกษาอุดมศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับอัตลักษณ์และความต้องการของท้องถิ่น และเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ร่วมกันมากขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ เพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ได้ในระยะยาวอย่างยั่งยืน โดยใช้การพัฒนาการศึกษาเป็นตัวนำในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

คุณวิศ สุวรรณวงศ์. (2557). *กลยุทธ์และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทความที่น่าสนใจ

เยาวชนกับการเมือง

เรียบเรียงโดย...จันทพร สีหาบุญลี

ประเด็นถูกเถียงในแวดวงรัฐศาสตร์มาโดยตลอดคือ กรณีของ “พื้นที่ทางการเมือง” ซึ่งอดีตจำกัดการให้โอกาสแต่เพียงชนชั้นนำหรือผู้มีอำนาจในสังคมเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่จึงถูกทอดทิ้งจากพื้นที่ดังกล่าว ทำให้เกิดการลדתอนอำนาจสิทธิและจำกัดนโยบายที่เอื้อต่อคนส่วนใหญ่ ส่งผลให้ต่อมาเกิดการเรียกร้องประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ความไม่เท่าเทียมจะเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขด้วยการออกนโยบายหรือกฎหมาย แต่ความไม่เท่าเทียมไม่อาจเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ได้ หากไม่มีการพูดถึงคนกลุ่มหนึ่งซึ่งได้แก่ “เยาวชน”

เยาวชน หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาวผู้มีอายุระหว่าง 15–25 ปี ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมา เยาวชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาจากองค์การสหประชาชาติและภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชนและพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ให้เยาวชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน และพัฒนาประเทศ
2. ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านคุณภาพและคุณธรรม
3. ให้นโยบายส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสัมฤทธิ์ผล

นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศให้ปี 2528 เป็นปีเยาวชนสากล โดยใช้คำขวัญ Participation Development and Peace ซึ่งมีความหมายละเอียดลึกซึ้งต่อเยาวชนทุกคน สามารถยึดถือ และนำไปปฏิบัติได้ ดังนี้

ร่วมแรงแข่งขัน (Participation) หมายถึง การยอมรับในศักยภาพของแต่ละบุคคลที่จะสามารถ วินิจฉัยและตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง และตระหนักว่าตนเองมีโอกาสได้ใช้โอกาสและพึงพอใจที่ได้ใช้โอกาส ด้วยตนเองให้เกิดคุณค่าโดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของผู้ใด การที่เยาวชนสามารถมีส่วนร่วมและมีบทบาทต่อชาติ บ้านเมืองได้อย่างเต็มที่มีนั้น เป็นความสำเร็จของสังคมและประเทศชาติที่สำคัญ

ช่วยกันพัฒนา (Development) การพัฒนานั้นมี 2 มิติ มิติที่หนึ่งคือ การพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคล และอีกมิติหนึ่งคือ การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ หากบุคคลพัฒนาตนเองได้ดีก็จะเป็นกำลัง สำคัญและมีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ และอีกด้านหนึ่งการพัฒนาสังคมและประเทศชาติก็จะเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาของบุคคลด้วย ดังนั้น กระบวนการพัฒนาทั้งสองส่วนนี้ จึงมีความต่อเนื่องและ สัมพันธ์กัน เนื่องจากในสภาวะปัจจุบันความร่วมมือในระดับนานาชาติจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้า ในการพัฒนาประเทศ

ใฝ่หาสันติ (Peace) สันติภาพถือเป็นหลักการพื้นฐานของชีวิต ความต้องการสันติภาพ เป็น ความต้องการในระดับสากลที่ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้เกิดสันติภาพ เยาวชนทุกคนจึงต้องร่วมมือกัน ผลักดันให้เกิดมาตรการที่จะสร้างความเชื่อมั่นในวิธีการพัฒนาด้วยสันติ และสร้างสำนึกสันติภาพ จึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝัง อบรมสั่งสอนเยาวชนให้รู้จักเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และ สิทธิมนุษยชน มีความอดทน อดกลั้น ความเป็นประชาธิปไตยและเสรีภาพพื้นฐานและที่สำคัญเยาวชนควร กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองและประพฤติดตนให้เป็นประโยชน์สุขต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ปัจจุบันกระแสของการปฏิรูปประเทศไทยกำลังถูกจับตามองจากทุกภาคส่วนในสังคม การปฏิรูป จะปรากฏผลในเชิงรูปธรรมและส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางการเมืองของไทยในอนาคตได้อย่างครบถ้วนหรือไม่ นั้น สิ่งหนึ่งที่มองข้ามไม่ได้เลยคือความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของเยาวชน เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนในวันนี้คือ ประชาชนพลเมืองไทยผู้ที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงในวันข้างหน้าเมื่อเยาวชนเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่และมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอความสำคัญของเยาวชนกับการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนภาพความสัมพันธ์ของเยาวชนกับการเมืองเพราะการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวันของทุกคน และการวางรากฐานทางการเมืองที่ดีในวันนี้จะส่งผลต่อเยาวชนผู้ที่จะก้าวไปเป็น กำลังสำคัญของชาติในอนาคต การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการเมืองจึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญด้านการพัฒนา ประเทศและเป็นเรื่องในทุกภาคส่วนต้องสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดขึ้นต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยไม่มีความเจริญและมั่นคง มีเสถียรภาพอย่างที่ควรจะเป็น เกิดขึ้นจากสองส่วน ส่วนแรกเกิดจากการที่ผู้ใหญ่มักจะมองว่าเยาวชนยังไม่มี ความพร้อมทางด้านวุฒิภาวะอย่างเพียงพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงสถานะหรือสถานการณ์ทาง การเมืองที่เกิดขึ้น เพราะอย่างไรเยาวชนก็ต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้ใหญ่กำหนดให้อยู่แล้ว ด้วยมายาคติลั กษณะนี้ จึงทำให้เยาวชนถูกละเลยและกีดกันให้อยู่นอกวงการเมือง ทั้งที่เยาวชนคือผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจาก การเมืองทั้งในเชิงบวกและลบ ส่วนที่สองเกิดจากตัวเยาวชนเองที่ขาดการตระหนักรู้และไม่สนใจที่จะเรียนรู้ การเมืองเพราะมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวและที่สำคัญสิ่งที่น่าสนใจที่นำเสนอความคิดออกไปนั้นอาจจะไม่ได้รับความสนใจ

อย่างเพียงพอจากผู้ใหญ่ หรืออีกเหตุผลหนึ่งเยาวชนขาดความรู้และความเข้าใจอันดีในระบอบการปกครอง เพราะมองว่าการปกครองหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองนั้นเป็นบทบาทหน้าที่ของตัวแทนคือสมาชิกวุฒิสภา หรือรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่เหล่านั้นแล้ว ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยจึงได้แก่ การที่ผู้ใหญ่ไม่สนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักรู้การเมือง ขณะที่เด็กเองก็ไม่ให้ความสนใจการเมืองเพราะมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว และไม่เข้าใจว่าการเมืองจะมีผลกระทบกับตนเองได้อย่างไร โดยมองว่าชีวิตของตนเองจะราบรื่นหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับผู้ปกครองเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงควรมีแนวทางในการพัฒนาประชาธิปไตยคือ

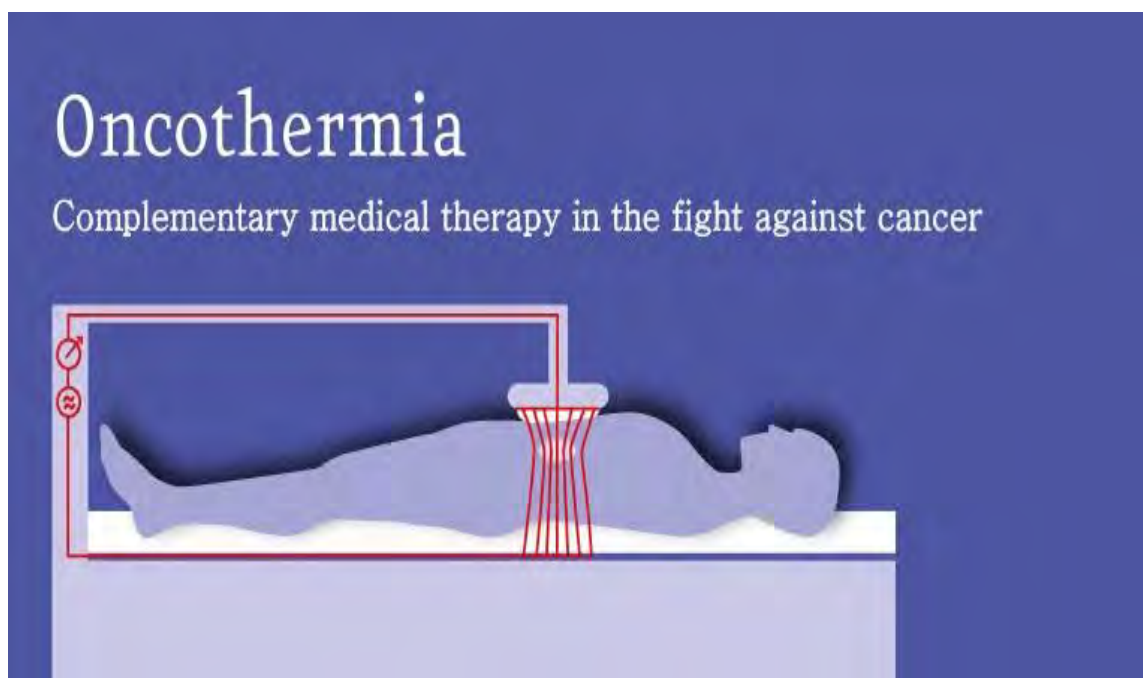
1. ภาครัฐต้องดำเนินการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเสรีภาพ อิสรภาพและความเสมอภาค ตามวิถีประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นตั้งแต่บุคคลยังอยู่ในวัยเยาว์ เพื่อให้เขาได้เรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ทั้งนี้ โดยการกำหนดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา
2. สนับสนุนให้มีองค์กรหรือเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับระบอบการเมืองในฐานะพลเมือง ซึ่งสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. กำหนดนโยบายและออกกฎหมายเพื่อการเพิ่มพื้นที่ทางการเมืองของเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สร อักษรสกุล. (2554). *เด็ก เยาวชนกับประชาธิปไตย*. สืบค้น 21 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.cpcs.nida.ac.th/home/index.php?view...>
- สโรชา ราขวงศ์. (2554). *การเมืองแบบเด็ก ๆ ผู้ใหญ่ตัวเล็กและการมีส่วนร่วมทางการเมือง*. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://transform.in.th/2011/04/politic-of-children/>
- _____. (ม.ป.ป.). *พัฒนาสำนักทางการเมืองให้เด็ก-เยาวชนไทยเป็นระบบ*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.kriengsak.com/node/211>
- _____. (ม.ป.ป.). *20 กันยายน วันเยาวชนแห่งชาติ*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://transform.in.th/2011/04/politic-of-children/>

“องโคเธอร์เมีย - Oncothermia” (ใช้ความร้อนรักษามะเร็ง...ครั้งแรกในอาเซียน)

เรียบเรียงโดย...ปิยะวรรณ ปานโต

โรคมะเร็ง หมายถึง โรคที่เกิดจากเซลล์หรือเนื้อเยื่อในร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงหรือแบ่งตัวแบบกระจายอย่างรวดเร็ว โดยอาจจะลุกลามไปยังอวัยวะใกล้เคียงหรือแพร่กระจายไปตามอวัยวะที่สำคัญต่าง ๆ ของร่างกายได้ และมะเร็งเป็นโรคที่สามารถพบได้ในผู้ป่วยทุกเพศ ทุกวัย ตั้งแต่เด็กแรกเกิดไปจนถึงผู้สูงอายุ แต่โดยส่วนใหญ่จะพบในผู้ป่วยที่เป็นผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก และจะพบได้สูงในผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป โรคมะเร็งเป็นโรคที่ไม่ติดต่อจากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง แต่โรคมะเร็งบางชนิดอาจมีการถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ เช่น มะเร็งเต้านม ถ้ามีประวัติบุคคลในครอบครัวเคยเป็นโรคนี้อาจมีโอกาสเป็นโรคนี้อีกสูงกว่าคนทั่วไปเล็กน้อย

ปี 2557 ที่ผ่านมา มีคนไทยเสียชีวิตจากโรคมะเร็งถึงกว่า 60,000 ราย ขณะที่ทั่วโลกมีรายงานว่า มีผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งมากกว่า 8.2 ล้านราย และพบผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่เพิ่มขึ้นปีละกว่า 14 ล้านราย องค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่าหากไม่มีมาตรการที่ดีพอในอีก 21 ปีข้างหน้า ทั่วโลกจะมีผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่เพิ่มขึ้นถึงปีละ 24 ล้านคน ดังนั้น เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาในคอลัมน์ “รอบโลกวิจัย” ฉบับนี้จึงขอแนะนำเสนอเกี่ยวกับนวัตกรรมการรักษาโรคมะเร็งด้วยเครื่อง Oncothermia ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการดูแลรักษาสุขภาพของผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งอยู่ในขณะนี้ อีกทั้งเป็นการลดโอกาสการเกิดโรคลับมาเป็นซ้ำของผู้ป่วยได้อีกเป็นอย่างดี

มะเร็งเป็นสาเหตุการตายอันดับ 1 ของคนไทย โดย 5 อันดับแรกของมะเร็งที่พบมากที่สุดในประเทศไทย คือ มะเร็งตับและท่อน้ำดี มะเร็งปอด มะเร็งเต้านม มะเร็งทวารหนักและลำไส้ใหญ่ และมะเร็งปากมดลูก ส่วน 3 อันดับแรกของมะเร็งที่พบในเพศชาย ได้แก่ มะเร็งตับและทางเดินน้ำดี มะเร็งปอด มะเร็งลำไส้ใหญ่และทวารหนัก ขณะที่ในเพศหญิง ได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก มะเร็งตับและทางเดินน้ำดี อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการดูแลรักษาผู้ป่วยมะเร็งที่น่าเป็นห่วงประการหนึ่งคือ จากสถิติพบว่าผู้ป่วยมะเร็งตับเพียงร้อยละ 10-15 เท่านั้นที่สามารถผ่าตัดได้ ที่เหลือจะเป็นการรักษาแบบประคับประคอง เช่น การฉีดยาเคมีบำบัดร่วมกับการอุดเส้นเลือดแดงที่ไปเลี้ยงมะเร็ง

ปัจจุบันยังพบว่าการรักษาด้วยวิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่ได้ผลดีในระดับที่น่าพอใจในขณะนี้ แต่ก็มีผู้ป่วยมะเร็งตับอีกมากที่ไม่สามารถรับการรักษาดังกล่าวได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น มีจำนวนก้อนมะเร็งหลายก้อน มีการอุดตันของเส้นเลือดดำใหญ่ที่ไปเลี้ยงตับจากมะเร็ง หรือ มีเนื้อตับไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ป่วยมีโอกาสดับวายจากการรักษา ส่วนการรักษาที่เหลือก็เป็นการรักษาแบบประคับประคองตามอาการ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ป่วยจะอยู่ได้ไม่เกิน 2-3 เดือนก็จะเสียชีวิตได้ ส่วนผลการรักษามะเร็งเต้านมซึ่งเป็นมะเร็งอีกชนิดหนึ่งที่พบมากในเพศหญิงพบว่า การรักษาในระยะต้นจะได้ผลดี โดยเฉพาะในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมระยะที่ 1 ผู้ป่วยมีอัตราการรอดชีวิตร้อยละ 100 สูงถึง 5 ปี แต่หาก มาพบแพทย์ในระยะที่ 3 และระยะที่ 4 อัตราการรอดชีวิตจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 30-50 เท่านั้น

กรมการแพทย์ โดยสถาบันมะเร็งแห่งชาติ พยายามที่จะหาวิธีรักษามะเร็งชนิดที่พบในคนไทย ลำดับต้น ๆ เพื่อให้ผู้ป่วยมีชีวิตอยู่ได้นานที่สุด **โดยล่าสุดได้วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการรักษาผู้ป่วยมะเร็งโดยใช้ความร้อนด้วยเครื่อง Oncothermia ที่ถือว่าเป็นครั้งแรกในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน**

สถาบันมะเร็งแห่งชาติได้ศึกษาวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยวิธีใช้ความร้อนเพื่อเป็นการรักษาทางเลือก ร่วมกับการรักษาดังวิธีอื่น ๆ ซึ่งการรักษาด้วยความร้อน ในปัจจุบันมี 3 ระดับ คือ การใช้ความร้อนระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง สำหรับ Oncothermia เป็นการรักษาโดยใช้ความร้อนระดับปานกลาง พบว่าเป็นการรักษาที่มีประสิทธิภาพมาก

หลักการทำงานของเครื่อง Oncothermia คือ การใช้ความร้อนระดับปานกลาง อุณหภูมิประมาณ 42-43 องศาเซลเซียส เฉพาะที่กับตัวมะเร็ง เพื่อให้เกิดกระบวนการตายของเซลล์มะเร็งแบบไม่เกิดการอักเสบ ส่งผลให้ผู้ป่วยมีอัตราการรอดชีวิตมากขึ้น และผลการศึกษารักษาด้วยเครื่อง Oncothermia ในเบื้องต้นพบว่าสามารถเป็นทางเลือกหรือร่วมรักษาในผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้ผลดี จึงได้เตรียมขยายผลการศึกษาด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาในผู้ป่วยรายบุคคล รวมถึงเพิ่มอัตราการอยู่รอดในระยะยาวของผู้ป่วย การลดโอกาสเกิดโรคซ้ำด้วย

คณะวิจัยได้เริ่มดำเนินโครงการวิจัยการรักษาด้วยเครื่อง Oncothermia มาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2555 โดยออกแบบงานวิจัยเป็น 2 โครงการย่อยเพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ Oncothermia คือ 1) ศึกษาแบบสุ่มเปรียบเทียบอัตราการยุบของก้อนมะเร็งเต้านม ในผู้ป่วยระยะที่ 3 ที่ใช้ Oncothermia ร่วมกับการใช้ยาเคมีบำบัด จำนวน 30 ราย และ 2) ศึกษาแบบสุ่มเปรียบเทียบเวลาการมีชีวิตรอดของผู้ป่วยมะเร็งตับระยะสุดท้ายที่ได้รับการรักษาดังวิธี Oncothermia เทียบกับผู้ป่วยมะเร็งตับที่ได้รับการรักษาแบบประคับประคอง จำนวน 22 ราย

ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่าอายุเฉลี่ย ชนิดของมะเร็ง ขนาดก้อนมะเร็งก่อนการรักษาของผู้ป่วย มะเร็งเต้านมทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันร้อยละ 22 ของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมระยะที่ 3 ในกลุ่มทดลองที่ใช้ Oncothermia ร่วมรักษา มีการตอบสนองจนก้อนมะเร็งยุบหายหมด ในขณะที่ไม่มีผู้ป่วยรายใดในกลุ่มการรักษาแบบปกติที่มะเร็งยุบหมด

ส่วนผลการศึกษากรณีของมะเร็งตับระยะสุดท้าย พบว่า ร้อยละ 25 ของผู้ป่วยในกลุ่มทดลองมีการตอบสนองต่อการรักษาด้วยเครื่อง Oncothermia ระยะเวลาเฉลี่ยของการมีชีวิตรอดของผู้ป่วยที่ตอบสนองต่อการรักษาคือ 15.3 เดือน ส่วนระยะเวลาการอยู่รอดของผู้ที่ไม่ตอบสนองต่อการรักษาอยู่ที่ 2.7 เดือน ทั้ง 2 กลุ่ม จากการทดลองไม่พบผู้ป่วยรายใดมีผลแทรกซ้อนจากการรักษาเพิ่มเติม

การใช้เครื่อง Oncothermia รักษา มะเร็งด้วยความร้อนจึงเป็นวิธีการรักษาซึ่งมีศักยภาพที่จะใช้รักษาโรคมะเร็งเต้านมร่วมกับยาเคมีบำบัด และอาจใช้เพื่อเป็นทางเลือกเพิ่มเติมในการรักษาผู้ป่วยมะเร็งตับระยะสุดท้ายเพื่อให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

นับว่าเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมและยินดีอย่างยิ่งเกี่ยวกับความสำเร็จในเบื้องต้นของการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมารักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งโดยใช้ความร้อนด้วยเครื่อง “อองโคเทอร์เมีย-Oncothermia” เพื่อการรักษาซึ่งทำให้ผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งกลับมีความหวังอีกครั้ง พร้อมกับมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับทุกคนคือควรตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีทุกปี โดยหากพบว่าร่างกายมีความผิดปกติเกิดขึ้นให้รีบไปพบแพทย์ทันที โดยเฉพาะผู้ที่มีประวัติบุคคลในครอบครัวเคยเป็นมะเร็ง

เอกสารอ้างอิง

โรงพยาบาลกรุงเทพภูเก็ต ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโรคมะเร็ง. สืบค้น 6 มีนาคม 2558 จาก

www.phukethospital.com/Thai/Health-Information/Cancer.php

สมาร์ทไลฟ์. “อองโคเทอร์เมีย” Oncothermia”. (28 กุมภาพันธ์ 2558). ไทยรัฐ, น. 7.

หน่วยสารสนเทศมะเร็ง. โรงพยาบาลสงขลานครินทร์. (2552). สืบค้น 6 มีนาคม 2558 จาก

http://medinfo2psu.ac.th/cancer/db/news_ca.php?newsID=31&typeID=